

פרוטוקול וועדת איכות הסביבה מתאריך 22.03.2023

נוכחים:

אילה רבין - יו"ר וועדת איכות הסביבה
אריק דושי – מרכז הוועדה ומנהל אגף תפעול
רותם ריעני – חבר מועצה חבר וועדה
עוזי סגל – נציג ציבור חבר וועדה
דביר מנהימר – נציג ציבור חבר וועדה

נעדרים:

אבי אליהו – חבר מועצה חבר וועדה
דוד חיות -חבר מועצה חבר וועדה

מוזמנים:

תהילה מימון – מנכ"ל"ית המועצה
שרית סלע והדס מרשל - יועצות למועצה בתוכנית להפחתת הריסוסים וקידום גינון בר קיימא.
רגב אדרבי – מנהל שפע

על סדר היום:

הצגת התוכנית המתגבשת של תהליך הפחתת השימוש בקוטלי עשבים בישוב וקידום גינון בר קיימא
- הצגת ממצאים ראשוניים ע"י המועצה והיועצות מטעמה וקבלת פידבק מחברי הוועדה.

אילה רבין:

- בפתח דבר אני רוצה לברך את אריק דושי על מינויו למרכז הוועדה. הדבר מהווה יתרון בכך שיוצר תקשורת ישירה בנושאים הרלוונטים העולים בוועדה, מתוקף תפקידו במועצה כמנהל אגף תפעול האחראי על הפיקוח, הניקיון, הגינון ואיכות הסביבה.
אריק מונה במקומה של רונית נחום דוברת המועצה, שעשתה תפקידה נאמנה במשך שנים כמרכזת הוועדה, במהלך הקדנציות השונות. נהנינו מהניסיון הרב שלה, ההכרות המעמיקה עם נושאים רבים, תהליכים, מחלקות המועצה, היישוב והתושבים ועם המון המון נשמה. רונית מתעתדת לפרוש ולפנות לדרך חדשה וזו ההזדמנות להגיד לה תודה והערכה גדולה על כל פעילותה למען הוועדה ובכלל. אנחנו לא נפרדים בוודאי יהיו לנו עוד ממשקים 😊.

- בהמשך להמלצת וועדת איכות הסביבה למועצה, לבנייה וקידום תוכנית להפחתת השימוש בקוטלי עשבים ביישוב וקידום גינון בר קיימא ולאחר אימוץ המלצות הוועדה ע"י המועצה ברצינות רבה והקצאת משאבים, התכנסנו היום להצגת התוכנית המתגבשת והתהליך ע"י המועצה והיועצות המלוות אותה וקבלת פידבק מחברי הוועדה.

נמצאות איתנו היועצות המלוות אותנו שרית סלע - יועצת לקיימות וחדשנות ברשויות המלוות את המועצה, שניהלה בעבר את אגף הקיימות בעיריית כפר סבא הנחשבת מובילה בתחום והדס מרשל אקולוגית ומומחית לגינון בר קיימא, שיציגו את עצמן. עוד נמצאים איתנו תהילה מימון מנכ"לית המועצה ורגב אדרבי מנהל שפע.

תהילה מימון מנכ"לית המועצה:

זו זכות גדולה עבורי ללוות את הפרויקט. תוך כדי גיבוש התוכנית אנו משלבים וכבר מיישמים חלק מהדברים. בחודשים האחרונים הפחתנו למינימום את השימוש בקוטלי עשבים בשטחים הציבוריים ובמדרכות הפסקנו לגמרי, אך הדבר עומד במבחן ומייצר הרבה מאוד אתגרים שמצריכים מהלכים משלימים, כגון עבודה בתחום התפעולי, משאבי תקציב וכ"א. הדרכה של אנשי התפעול וליווי מקצועי.

יאמר לזכות אילה רבין שדוחפת ומעורבת וחשוב לה שהדבר יקרה.

אריק דושי מרכז הוועדה ומנהל אגף תפעול:

עשינו עבודה רבה ודרך להפחתת הריסוסים וקידום גינון בר קיימא יחד עם הגורמים המקצועיים. יש עוד דרך ועבודה רבה אבל אנחנו בכיוון הנכון והשאיפה שלי שתל מונד תהפוך למודל בנושא.

שרית סלע יועצת בנושא קיימות חדשנות ואיכות סביבה והדס מרשל אקולוגית מציגות מצגת המצ"ב לאחר לימוד הדברים, סיורים בשטח, מעבר על הסכמים ועוד ואלו עיקרי הדברים:

- סקירת רקע על השימוש בקוטלי עשבים בארץ ובעולם, משמעויות הסכנות והמגמות.
- תועלות בצמצום והפחתה בשימוש בקוטלי עשבים ומעבר לגינון בר קיימא - ביניהם שמירה וביסוס מערכת אקולוגית מתפקדת למשך שנים. שמירה על הטבע העירוני, על מי התהום, על בריאות הציבור ועוד.
- סקירה על גינון בר קיימא – משמעויות ומגמות. בישראל כפר סבא וכרמיאל נכנסו ראשונות לנושא וישובים קטנים. חריש הוקמה מלכתחילה כישוב על בסיס גינון בר קיימא. הניסיון מראה שישובים שעשו מעבר הדרגתי ומתוכנן הצליחו יותר מאילו שעשו זאת בבת אחת וחזרו אחורה על צעדיהם, הוד השרון כדוגמא.
- עיקרי עקרונות גינון בר קיימא המאפשרים צמצום השימוש בקוטלי עשבים בשטחים מגוונים:
 - התבססות על שימוש בצמחייה רב שנתית מהירת צימוח וחסכונית במים.
 - שימוש בשכבה עבה של רסק גזם לחיפוי הקרקע טווח קצר עד צמיחה או טווח ארוך.
 - שילוב עלים יבשים כחיפוי המפחית צמיחת עשבים - שינוי התפיסה על עלים מפסולת למשאב.
 - שימוש במרווחי שתילה נכונים וסופיים כדי לצמצם גיזומים ולהגיע לכיסוי קרקע מקסימלי.
 - שילוב מגוון צורות חיים- דגניים, גיאופיטים, חד שנתיים ושיחים.
 - שילוב צמחייה מקומית ישראלית - צמחיה עמידה המתאימה למגוון הביולוגי המזמנת פרפרים ותואמת את רוח המקום.
 - שילוב צמחי תבלין לתועלת לציבור וריבוי שתילת עצים.
 - גיזום נכון ומידתי של שיחים - באופן המאפשר פריחה.
 - שימוש בקומפוסט (ולא דשן כימי).
 - כיסוח מכאני וידני של עשביה לא רצויה.

○ הסתכלות הוליסטית על צרכים אקלימיים כגון חלחול, הצללה, מגוון מינים וכו'.

● במעבר לגינון בר קיימא והפחתת השימוש בקוטלי עשבים קיימים חסמים ואתגרים –

-הקמה של גינות חדשות המגוננות בגינון בר קיימא - דורש הערכות, תכנון ומעבר מסודר והדרגתי לאופי גינון אחר תוך השקעת משאבים ותקציב בטווח הקצר לצורך תכנון, הכנה, שתילת צמחיה מתאימה, תחזוקה וחרמוש אינטנסיבי בטווח הקצר, אך עשוי להשתלם ולהביא לחסכון בתחזוקה בטווח הארוך ומניעת הצורך בשימוש בקוטלי עשבים למעט טיפול בצמחים פולשים הדורשים טיפול בהתאם להנחיות.

- שטחי גינון קיימים שאינם מגוננים בר קיימא – הפחתת השימוש בקוטלי עשבים דורש הקצאת משאבים תקציביים לתחזוקה קלטור וחרמוש.

- הפסקת הריסוס במדרכות – עשביה היא עונתית, בחורף ובאביב צמיחה אינטנסיבית של עשביה. אמנם לקראת הקיץ כמות העשבייה פוחתת עקרונית אך ניקוי המדרכות עם לחץ מים יוצר השקיה כמעט כל השנה. הדבר דורש משאבים לחרמוש.

-מעבר לגינון בר קיימא והפחתת השימוש בקוטלי עשבים דורש הסברה ושינוי תפיסה אצל תושבים כגון: עלים זה לא לכלוך, עשבים הם לא אויבים. אחיד ומהונדס זה לא טבעי, הטבע הוא חלק מהישוב ועוד.

- דורש הדרכה ושינוי שיטות עבודה ופיקוח אצל הגננים ובעלי המקצוע.

בנוגע למעבר לגינון בר קיימא מתוכנן פיילוט בשתי שכונות האבנים וההרים.

אריק דושי:

אין דרך קסם, כאשר לא עושים שימוש בקוטלי עשבים הדבר יחייב הקצאת משאבים תקציביים נוספים להקמה לתחזוקה קלטור וחרמוש.

במסגרת התוכנית בערוגות הקיימות המגוננות, יבוצע קלטור ו/או יוצאו עשבים באופן ידני. בערוגות לא מגוננות נשמור על עשביה נמוכה.

בעונה יתכנו פערים, לצורך כך בנינו תוכנית וסידור עבודה, במטרה שייתן מענה לסגירת הפערים.

כמו כן מופו מקומות שעשויים להיות מאתגרים כגון רחבת המתני"ס ועוד שיבחנו במסגרת פיילוט.

עלים ישמשו לחיפוי ערוגות ויצרו שכבת הגנה למניעת צמיחת עשביה ובאופן זה אף יפחיתו התייבשות הקרקע ויקטינו צריכת מים.

שיחים וצמחים רב שנתיים לא יגזמו בצורה מהונדסת אלא יינתן ביטוי לפריחה, דבר שעשוי להביא גם לחיסכון בגיזום.

בשתילות חדשות ישתלו יותר צמחים ארץ ישראליים. יהיו מקומות שזרעו פרחי בר עונתיים ועוד.

יבוצע פיילוט בשתי שכונות בהקמה ותחזוקה של גינון בר קיימא.

תהילה מימון:
יבוצע פילוט בשתי שכונות שקיים הצורך בשתילה חדשה והקמה של גינות וערוגות,
שיתוכננו וישתלו בגישת גינון בר קיימא כפיילוט ולאחר חודשים שלושה נעשה
הערכת מצב.

לצורך התחלת הפיילוט יש חשיבות בהקצעת תקציב ובמהרה שכן אנו גם תלויים
בעונות השנה.
תידרש השקעה ראשונית בהקמה של גינון בר קיימא בשתי השכונות ויוגש על כך
תב"ר בישיבה קרובה (בטווח הארוך עשוי להביא לחסכון).
יבוצע פיילוט תחזוקה של חודשים שלושה שלאחריו תעשה הערכת מצב ומסקנות
אותם נציג לחברי המליאה.
אנו נעזרים בנושא גם במשרד החקלאות ועמותת אדם טבע ודין.
במינים פולשים נפעל נקודתית ע"פ הנחיות כפי שמטפלים במינים אלו במקומות
אחרים כולל כפר סבא, יעשה שימוש ע"פ כל הכללים כולל בטיחות והודעה לציבור.

טיפול בעשביה במדרכות – במסגרת תהליך הפחתת השימוש בקוטלי עשבים ובהתאם
להנחיית ראש המועצה, הופסק השימוש בהם במדרכות תוך שימוש בחלופות והוקצו לכך
משאבים במסגרת התקציב.

בגינות וערוגות קיימות ככל שניתן יעשה שימוש בחלופות כגון קלטור וחרמוש ויישום חלק
מעקרונות גינון בר קיימא. המהלך כולו יאפשר לנו לראות את הצורך במשאבים נוספים, ככל
ויידרשו.

בעלי המקצוע יתודרכו ויונחו לשינוי שיטות עבודה ותפיסה, והיעצות ילוו אותנו עד תום
הפיילוט.

יגובש מערך הסברה.

באופן כללי תפקוד הנושא יבחן ויעשו הערכות מצב במטרה לשמור על חזות הישוב יחד עם
צמצום והפחתה משמעותיים בשימוש בקוטלי עשבים.

הדס מרשל: מינים פולשים מתחדשים כל הזמן ויש הנחיות פעולה של משרד
החקלאות והגנת הסביבה בנוגע אליהם. הם מאיימים על צמחייה קיימת וצריך לטפל
בהם הכי מהר כאשר הם מופיעים. אם לא תופסים בהתחלה אז אין דרך חזרה.
המעבר לגינון בר קיימא זה חדשני מעטות הרשויות שמכוונות לשם ולא כל מי שמכוון
מצליח. כל הישובים שאני מלווה, עושים זאת בהדרגתיות ונכון וזו הדרך להצלחה.

דביר מנהיימר: מה המדדים להצלחה?

שרית סלע: שינוי שיטת עבודה, שינוי תפיסה ועמידה בשירות לתושבים תוך שמירה
על הנראות ע"פ התפיסה בתקציבים שידרשו ויוקצו.

דביר מנהיימר: איך הוחלט דווקא על שכונות אלו כפיילוט?

תהילה מימון: היה חשוב לנו לקחת שכונות בעלות וותק שונה ומגוון אוכלוסיות
שכונות שנדרש בהם ממילא שיקום מחדש והקמה של ערוגות/ שצ"פים. בכדי שנוכל
להתייחס כיחידה וללמוד ממנה לכל הישוב.

עוזי סגל: עבודה יפה! אני שנים מדבר על זה בוועדות איכות סביבה וסוף סוף אני מרגיש שאנחנו עם רגל חזקה בנושא ונעשתה עבודה. האם אתן ממשיכות ללוות אותנו בפן המקצועי?

הדס מרשל: מלוות בפייילוט וליווי הצוות המקצועי ויחד נסכם את הפייילוט כולל פעולות הסברה. אנחנו עובדות גם עם אדריכלית הנוף של המועצה בתכנון המפורט ואיך אנחנו חושבות שצריך להיות והיא והצוות המקצועי יגרמו לדברים לקרות.

עוזי סגל: לצורך הסברה חשוב לשים הרבה שילוט זה מחבר את הציבור וגורם להערכה.

אילה רבין: הסברה זה חלק מהתהליך ושילוט נובע ממנה.

עוזי סגל: האם עצי פרי יכול להשתלב בגינות בר קיימא?

הדס מרשל: עצי פרי זה מבורך רק יש להם השלכות. הנכון לשלב בשצפים פתוחים עצים כגון תות, שקדים וחרובים.

תהילה מימון:

חשוב להגיד שלצורך יישום מדיניות הפחתת השימוש בקוטלי עשבים ומעבר לגינות בר קיימא, יש להקצות משאבים ותקציבים להקמת גינות בר קיימא בביצוע הדרגתי. משאבים לתחזוקה חרמוש וקלטור בגינות קיימות ומשאבים לחרמוש במדרכות. כמו כן להקצות משאבים להסברה ושינוי תפיסה. אם התברר לגינות בר קיימא יעבור בחודש הקרוב נוכל להתכנס בעוד 3 חודשים עם מסקנות. ככל שידחה כל הלו"ז נדחה קדימה.

אילה רבין סיכום:

בתהליך זה וגיבוש תוכנית זו, תל מונד כבר מיקמה את עצמה בין 20 הרשויות העוסקות בהפחתת השימוש בקוטלי עשבים וקידום גינות בר קיימא, מתוך 257 רשויות, ובמטרה ככל שניתן, להצטרף ל-20 שהפסיקו. עשינו דרך ויש עוד דרך וראוי שהדבר יעשה באופן נכון, בכדי שיוכל לתת מענה ולהתקיים ולתפקד לאורך שנים למען הדורות הבאים. תודה למועצה שלקחה נושא זה ברצינות ראויה והקצתה משאבים מתוך ראית המשמעות והחשיבות. תודה לכם חברי הוועדה, שרית, הדס, תהילה, אריק רגב על קידום הדברים. אתם שגרירי הביצוע שיגרמו לדברים גם לקרות.

המלצות הוועדה:

- להציג את התוכנית והממצאים לאחר ביצוע הפיילוט לחברי המועצה.
- להקצות משאבים הנדרשים בתקציב השוטף ותב"רים רלוונטיים לצורך יישום התוכנית המתגבשת וליישמה.
- לכוון בהסברה בשאיפה שתשפיע גם על התושבים למעבר לגינון בר קיימא והפחתת השימוש בקוטלי עשבים.

הישיבה ננעלת, לילה טוב.

אילה רבין

חברת מועצה ויו"ר הועדה

עותקים: ראש המועצה לין קפלן
מנכ"לית המועצה – תהילה מימון
אריק דושי – מרכז הוועדה ומנהל אגף תפעול
חברי וועדת איכות סביבה
רגב אדרבי – מנהל שפ"ע
שרית סלע והדס מרשל – יועצות